

УДК 712.253:725.8

д.арх., професор Ніколаєнко В.А.,
Зубричев О.С., Олійник Ю.С.,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИНИКНЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ РЕКРЕАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Визначається основні етапи розвитку територій рекреаційно-розважального призначення у міському середовищі, розглядаються об'єкти від Стародавнього світу до сьогодення.

Ключові слова: рекреаційно-розважальний, парки, сади, атракціони.

Постановка проблеми Досліджуються етапи розвитку територій рекреаційно-розважального призначення та принципи формування архітектурно-ландшафтного простору в міському середовищі, розглядаються приклади вітчизняного та зарубіжного досвіду утворення рекреаційно-розважальних територій.

Організація архітектурно-ландшафтного рекреаційно-розважального середовища на сучасному етапі потребує теоретичного вивчення та узагальнення на новому рівні. Провідною тенденцією еволюції концепцій рекреаційно-розважальної організації територій можна вважати постійне прагнення людства максимально приблизити урбанізований міський простір у навколишнє природне середовище [1]. Архітектурна практика та проектні експерименти демонструють різні можливості просторових структур архітектурної композиції та формоутворення рекреаційно-розважальних територій зі значною ефективністю. Виникає необхідність пошуку підходів, що забезпечують більшу динамічність і гнучкість того середовища, яке б відображало ці підходи та підтримувало новий спосіб життя.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з ранніх культур, які спробували відтворити чи висловити у штучно створених ландшафтах священний смисл і духовну багатозначність природних об'єктів і явищ. Люди змінили ландшафт, щоб спробувати зрозуміти і вшанувати таємниці природи. Найперші архітектурно-ландшафтні території рекреаційно-розважального призначення, розроблені на інтуїтивному імпульсі людства. Наші предки будували земляні споруди, піднімали каміння, і переміщували землю, залишаючи незначну кількість спрощених форм і осового співвідношення. Призначення або функції багатьох з цих об'єктів ще гіпотеза [2].

Культурні цінності змінилися в старовинній античності з появою філософських систем, заснованих на здатності людини до дедуктивного мислення. Люди почали раціонально пояснювати таємниці природи. Стародавні греки поважали природу як святилище богів, але рівноцінних людській подобі. Свою увагу на ролі особистості у зв'язку з великим співтовариством сприяли демократичним ідеалам, які були виявлені в архітектурно-ландшафтних територіях рекреаційно-розважального призначення, які розглядалися як місце громадянських заходів.

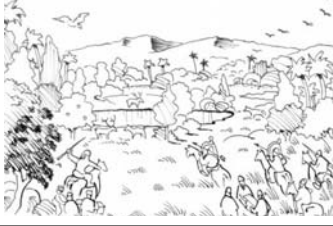
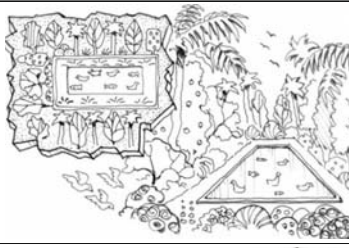
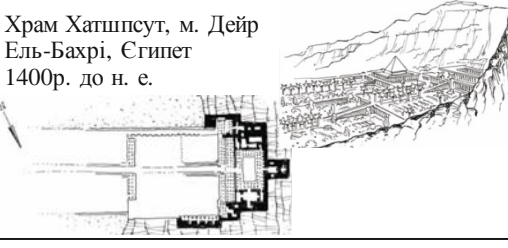

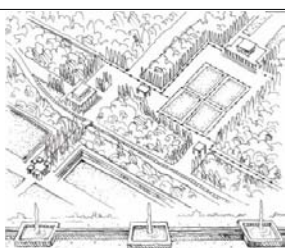

З розпадом Римської імперії почали формуватися нові держави з своїм баченням світу. В середньовічні часи домінувала влада релігії над монархом у зв'язку з цим розвивалися укріплені храмові комплекси.

Починаючи з епохи Відродження влада церкви стає більш могутньою, але поступово починають розвиватися і інші громадські об'єкти. З процесом індустріалізації споруджуються все нові види рекреаційно-розважальних територій, в яких поступово домінування рекреаційної функції змінюється на розважальну. Наприкінці XIX ст. з розвитком науки та техніки створюються парки розважально-рекреаційного призначення в яких особливу увагу приділяють саме атракціонам. XX століття є піком розвитку даних територій в яких поєднуються не тільки рекреаційні та розважальні зони, а й заклади харчування, готелі, стає більш широкою сфера обслуговування [3].

Матеріали формування та виникнення даних територій представлені у таблиці 1.

Висновки: В даній статті проаналізований історичний розвиток рекреаційних та розважальних територій і зроблені висновки: рекреаційні території розвивалися з плином часу, з розвитком науки і техніки з'являлися нові види розважальних територій та комплексів, які створюються і удосконалюються особливо в нинішній час, щоб задовольняти фізіологічні та духовні потреби людей.

Таблиця 1
Основні етапи виникнення і формування територій
рекреаційно-розважального призначення

Етапи розвитку (в роках)	Види територій	Коротка характеристика	Приклади
1. Стародавній світ (2500р. до н. е.- V ст. до н. е.)	Мисливські парки	Великі закриті парки, які наповнені екзотичною флорою і фауною та вміло використано природний ландшафт	Мисливський парк поблизу м. Урук, Шумери 2500р. до н. е.- 612р. до н. е.
	Індивідуальні сади	Розташовувалися у внутрішніх дворах будинків, регулярне планування території з чіткою геометрією в плані. Застосовувалися водойми та алеї з зелених насаджень.	м. Фіви, Єгипет 1380р. до н. е.
	Території при храмових комплексах	Простір організовувався за допомогою природних елементів вміло поєднаних з архітектурою сакральних споруд, гарно вписаних в навколишнє середовище.	Храм Хатшепсут, м. Дейр Ель-Бахрі, Єгипет 1400р. до н. е.
	Алеї	Алея (фр. allée, aller - йти) - дорога, пішохідна або проїзна (зазвичай в парку, саду, іноді поза їх межами), обсаджена по обом сторонам деревами, іноді в поєднанні з чагарниками.	Алея Сфінксів Луксор XVI—XI ст. до н. е.
	Сади громадського призначення	За основу бралось первісне природне середовище, яке розбивалося на геометричні ділянки простору	“Райські сади” м. Пасаград, Персія 546р. до н. е.
2. Античність	Вілли	Заміський комплекс споруд з архітектурно-ландшафтним благоустроєм навколишнього простору на території обмеженого користування	Вілла Плінія біля м. Риму 100р. до н. е.

Продовження таблиці 1

Етапи розвитку (в роках)	Види територій	Коротка характеристика	Приклади
2. Античність (V ст. до н.е. - V ст.)	Філософські сади	Сади в композиції яких використана симетрія в плані. Обов'язкова присутність водних просторів, на території саду велика кількість античних скульптур та ваз.	Філософський сад м. Афіни 5ст. до н. е.
	Агора	Агора (площа) в давньогрецьких полісах, яка мала поліфункціональне призначення, що була місцем загально-громадянських зборів та урочистих заходів.	Агора м. Афіни 5ст. до н. е.
	Лікарські сади	Сади в яких більшу кількість озеленення складали лікарські рослини. В них влаштовувались території для відпочинку та оздоровлення. Перший лікарський сад був у "батька ботаніки" Теофраста.	Сад Теофраста. Давня Греція. 371-287 рр. до н. е.
	Фруктові сади	Сад розташований на присадибній ділянці поблизу житлових будівель, в озелененні якого в основному використовуються фруктові дерева. В ньому влаштовувались території для гімнастичних вправ.	Фруктові сади. Давня Греція 76-138 рр.
3. Середньовіччя (V ст. - XV ст.)	Монастирські сади	Мали просту геометричну форму. Основною особливістю була їх відокремленість, утилітарність. За допомогою доріжок, поділяли сад на чотири частини, в місцях їх перетину влаштовувалися композиційні акценти.	Київська Русь XII ст.
	Релігійні сади	Релігійний сад є частиною композиції храму. Через специфіку флори, в створенні саду в основному використовуються природні матеріали мінерального походження.	Релігійний сад храму Реан-Дзі. м. Кіото, Китай 1450 р.

Продовження таблиці 1

Етапи розвитку (в роках)	Види територій	Коротка характеристика	Приклади
3.Середньов.	Зрошувальні канали	Система, штучно створених, зрошувальних каналів завдяки яким місто забезпечувалося водою. Уздов цих каналів були території сільськогосподарського, рекреаційного та розважального призначення.	Канал Хохокам Ірак м. Багдад 700-1400р. р.
4. XVI -XVIII Століття	Сади відпочинку	Стали популярними на початку промислової революції. Сади відпочинку включали в себе озеленені території та атракціони. В них проводилися музичні концерти, феєрверки та інші громадські заходи.	Воксхол сад Англія м. Лондон 1751р.
	Набережна	Набережна – упорядкована територія, обмежуюча берегову лінію моря, річки. Набережна слугує для укріплення берегової смуги, причалу судів. Згодом ці території використовуються для рекреації та розваг людей.	Набережна м. Санкт-Петербург XVII ст.
	Бульвари	Бульвар (фр. boulevard, від нім. bollwerk - укріплений земляний вал) - алея або смуга зелених насаджень зазвичай посеред вулиці (спочатку сформовані на місці колишніх міських валів), призначена для прогулянок та ін.	Бульвар м. Париж, XVII-XVIII ст.
	Пляжі	Мода на пляжі з'явилася тільки на рубежі XVIII-XIX ст., коли в Європі на деяких пляжах були виявлені грязьові ванни. Спочатку на пляж люди приїжджали, щоб пройтися і подихати свіжим повітрям.	Пляж, Східна Пруссія, м. Кранц, XVIII-XIX ст.
5.XIX Ст.	Фестивальні комплекси	Це були щорічні заходи, які зазвичай проводяться протягом короткого часу, тиждень або два, щоб відсвяткувати хороший врожай. Для його проведення будувалися тимчасові споруди, влаштовувалися різні змагання.	Октоберфест, Німеччина, м. Мюнхен, 1810р.

Продовження таблиці 1

Етапи розвитку (в роках)	Види територій	Коротка характеристика	Приклади
5. XIX СТОЛІТТЯ	Виставки	Масовий громадський захід у продовж короткого терміну присвячений досягненням техніки й культури. Ініціатором першої всесвітньої виставки був принц Альберт, чоловік королеви Вікторії.	Всесвітня виставка, м. Лондон, Кришталевий палац, 1851 р.
	Парк атракціонів	Закрита озеленена територія на якій концентрується велика кількість атракціонів для різного віку відвідувачів. Перша карусель встановлена в 1870-х, перші американські гірки в 1884 році.	Коні-Айленд, США м. Нью-Йорк, 1884р.
	Ярмарки	Короткотривалий громадський захід на якому розважальні споруди конструювалися за останніми досягненнями в науці і техніці. З намірами засліплювати відвідувачів демонструючи свою успішність.	Всесвітня ярмарка м. Чикаго 1893 р.
	Загальноміські парки	Завдячують створенню трамвайними компаніями парку відпочинку на кінцевих зупинках і дали можливість жителям міста і їх сім'ям сісти в трамвай, відправитися за місто і весело провести час та відпочити.	Парк Уолом (Whalom Park). м. Лондон 1898р.
6. XX СТОЛІТТЯ	Сквер	Сквер (англ. Square - площа) - міський об'єкт, що представляє собою озеленену ділянку площею 0,15 - 2 га; зазвичай розміщується на перехресті вулиць, площі або на прилеглій до вулиці ділянці кварталу.	Сквер Аміра Темура м. Ташкенті. кін. XIX - поч. XX ст.
	Комплексний сімейний парк	Парк який призначений для відпочинку всією родиною, з наповненням атракціонів призначених для людей різного віку, закладами громадського харчування, готелями.	Парк Уолта Діснея м. Орlando 1971 р.

Продовження таблиці 1

Етапи розвитку (в роках)	Види територій	Коротка характеристика	Приклади
7.Кін.ХХ СТОЛІТТЯ- поч.ХХІ СТОЛІТТЯ	Комбіновані парки розваг	Парки в яких зосереджено декілька розважальних тематик з традиційними американськими гірками, аквапарками, каруселями комбіновані з готелями, кіно-театрами і торговими об'єктами.	Діснейленд м. Париж 1995 рік.
	Тематичні парки	Парки, які задані однією рекреаційно-розважальною тематикою розрахованих на певну категорію відвідувачів. В основному на дітей.	Тематичний парк «Леголенд» м. Каліфорнія 1999 р.
	Аквапарки	Закритий комплекс, в якому є інфраструктура для заняття іграми на воді і водні атракціони: такі як водяні гірки, поливалки, басейни з вежею, фонтани, "лінива річка" та інші водні розваги.	«Вотервіль», Санкт-Петербург 2006 рік

[1,2,3,4,5,6].

Література

1. Крижановская, Н. Я. Основы ландшафтного дизайна / Н. Я. Крижановская. – Харьков: ХГАГХ, издательство «Константа», 2002. – 216 с.
2. John Wiley & Sons, Inc. Illustrated History of Landscape Design. / John Wiley & Sons, Inc. Published simultaneously in Canada, 2010.- 275p.
3. Товбич, В.В., Вязовська, А.В. Принципи ландшафтного формування архітектурного середовища / В.В. Товбич, А.В. Вязовська. – К., КНУБА, 2010. – Вип. 24. – 251 – 257с.
4. Білоус, В.І. Садово-паркове мистецтво: коротка історія розвитку та методи створення художніх садів / В.І. Білоус. – К.: Науковий світ, 2001. – 299 с.
5. Мироненко В.П., Поливанова Т.А. Особенности формирования системы ландшафтно-экологических пространств в крупнейших городах / В.П. Мироненко, Т.А. Поливанова. – Х., 2009. – (№51)

6. Alan Jay Christensen, Dictionary of landscape architecture and construction. / United States of America, 2005.- 159p.

Аннотация

В статье определяются основные этапы развития территорий рекреационно-развлекательного назначения в городской среде, рассматриваются объекты от Древнего мира до современности.

Ключевые слова: рекреационно-развлекательный, парки, сады, аттракционы.

Abstract

In the article it is determined the basic stages of development of territories recreation and entertaining setting in a city environment, objects are examined from the Ancient world to nowadays.

Keywords: recreation and entertaining, parks, gardens, attractions.